

Lengte

15 km

Start- en eindpunt

Knooppunt 54
Nieuwstraat 30
5111 CW Baarle-Nassau

Openbaar vervoer

Bushalte Sint Janstraat 6,
5111 VR Baarle-Nassau. Lijn
132 Bravo/Arriva Breda -
Tilburg. Van Bushalte is het
100 meter naar startpunt
van de wandelroute KNP54
aan de Nieuwstraat 30, 5111
CW Baarle-Nassau

Parkeren

Centrum Parking, Sint
Janstraat 6, 5111 VR Baarle-
Nassau.

Parkeerplaats
Stationstraat 1, 5111 CK
Baarle-Nassau.

Horeca

Het centrum van de Baarle-
Nassau en Baarle-Hertog
heeft mogelijkheden aan
horeca. Onderweg zijn
enkele bankjes en picknick
plekken.

Routemaker

Charles Aerssens

Versiedatum

14-01-2025

Baronie van Breda

Deze rondwandeling gaat door het coulisselandschap in het buitengebied tussen Baarle-Nassau en Alphen. Vanuit de dorpskern van Baarle-Nassau gaat de route via de bebouwing van het buurtschap Hoogbraak door het westelijk bosgebied van Het Goordonk. Langs de verschillende sportvelden wandelen we over het Boschovenpad naar de brug over N638. Na het viaduct volgen we het tracé van het voormalig Bels lijntje tot aan het voormalige wachtershuis 18. Hier wandelen we door het bos ten oosten van de Kwaalburgsche Heide naar de ringwalgrafheuvel uit de bronstijd in het gebied van Staatsbosbeheer. Verderop komen we aan het Sint Christoffel kapelletje in het buurtschap Boshoven. Vanaf hier gaat de route oostwaarts door het open landbouwgebied door de buurtschappen Driehuizen, Klein Bedaf, Heikant en Nijhoven. Langs de St. Salvatorkapel met Lourdesgrot keren we terug in Baarle-Nassau, waar we op weg naar het centrum in de bestrating opmerkelijk worden gemaakt op het soms grillig verloop van de enclaves in het Nederlandse Baarle-Nassau en het Belgische Baarle-Hertog. Slechts met een oplettend oog kun je binnen de bebouwing zien in welk land je je bevindt. Langs de Belgische Sint Remigiuskerk en de Nederlandse Onze Lieve Vrouw van Bijstand kerk komen we terug op het vertrekpunt.

Deze rondwandeling maakt gebruik van het Wandelroutenetwerk VisitBrabant: 54 - 65 62 - 52 - 53 - 25 - 13 3 - 14 7 - 51 - 14 - 6 - 61 - 56 - 89 - 87 - 54

Routebeschrijving

1 De rondwandeling start bij KNP54 op de hoek van de St. Jansstraat en de Chaamseweg met het oorlogsmonument ter nagedachtenis aan de gesneuvelde Baarlese militairen in de WOII. We slaan rechtsaf de St. Jansstraat in langs de parkeerplaats, waar we het tracé van het Bels Lijntje volgen. We passeren een opvallend staketsel, de reconstructie van de centrale antennemast van het militaire zend- en ontvangststation MN7 (1), opgebouwd door het Belgische leger in maart 1915 ten tijde van WOI. Voorbij basisschool De Uilenpoort steken we de Schoolstraat over tot we even verderop aan KNP65 staan. Hier gaat de route linksaf door de voetgangerssluis. We wandelen door de Reigerstraat tot in de bocht naar rechts, waar we linksaf het voetpad kiezen, dat door open terrein achter de bebouwing verloopt. We zijn hier midden in de wijk Hoogbraak. Aangekomen op de kruising waar rechtuit het bomenlaantje begint, wandelen we rechtsaf en komen door de Sperwerstaat uit op de Dasseburcht. Linksom volgen we het trottoir langs het parkje met speelvoorzieningen tot aan de afslag met de C.A. Bodestraat, die we linksaf inslaan. Deze straat lopen we helemaal uit tot we bij de Brandweerkazerne op de N639, de Hoogbraak staan. De route gaat nu rechtsaf in de richting van Chaam. Voorbij de oversteek van de Sportlaan, volgen we nu de Bredaseweg tot we bij huisnummer 8 komen.

2 Hier gaat de wandelroute rechtsaf langs de verkeersborden Verboden voor gemotoriseerd verkeer. We wandelen nu door het oostelijk van de N639 gelegen bosperceel van natuurgebied Het Goordonk. De groengele markering van het wandelroutenetwerk is hier goed aangegeven richting KNP62. We wandelen er over bospaden langs de omheiningen van verschillende sportvelden. Over het Boschovenpad bereiken we opnieuw het Bels Lijntje bij de brug over de N639, de Boshovenring. We volgen het Bels Lijntje over de brug en passeren bij KNP52 direct de verwijzing naar Wijngaard Hof van Baarle in het buitengebied van het buurtschap Boshoven. We blijven op de

verharding van het wandel- en fietspad van het Bels Lijntje (2). Langs KNP53 gaat de route tot we na de oversteek van de nog jonge bovenloop van de Strijbeekse Beek voorbij KNP25 op de kruising met de Boshovensebaan bij KNP13 aan het voormalige wachtershuis 18 komen. Hier wandelen we met de bocht naar links rond dit relict uit het spoorwegverleden westwaarts door het bos ten oosten van de Kwaalburgsche Heide. Aangekomen op de kruising met de veldweg van links gaat onze route schuin rechts voor tot we bij KNP3 staan. Op dit punt wandelen we rechtsaf in de richting van KNP14.

3 Op het punt waar de route naar KNP80 wordt aangegeven wandelen we een tiental meters linksaf naar de ringwalgrafheuvel (3), waar een infopaneel tekst en uitleg geeft over deze bijzondere plek uit de bronstijd in het gebied van Staatsbosbeheer ten zuiden van het buurtschap Kwaalburg. Even terug wandelen en dan linksaf naar KNP14. Met de bocht naar rechts voert de wandelroute een stuk over het mountainbikepad tot we scherp naar links en rechtsaf opnieuw op de verharding van het Bels Lijntje staan. Hier verwijst een paneel ons naar de Kapel van Boshoven. Het bospad voert ons langs de 'eigen weg' naar de verharding van Boshoven en naar rechts komen we aan de Sint Christoffelkapel (4), gelegen in het lindeparkje aan de parallelweg naar Baarle-Nassau. We wandelen enkele tientallen meters over de parallelweg richting Baarle-Nassau en steken naar links over, waar we het buurtschap Boshoven in lopen, gebouwd rond een driehoekig pleintje. Links aanhoudend komen we in het open landbouwgebied en leidt het zandpad ons langs een bosrand naar KNP7. Rechtsaf langs de bosschages en voorbij KNP51 bereiken we KNP14, waar we linksaf de zandweg volgen naar het buurtschap Driehuizen. Deze zandweg staat als Polenweg op de kaart, waar de Polen in oktober 1944 na hun zware gevechten in Baarle noordwaarts optrokken bij de bevrijding van Nederland.

4 In Driehuizen gaat de route linksaf over de Oordeelsestraat tot we na 700 meter rechtsaf Klein Bedaf inslaan. Bij huisnummer 2 gaat de route bij KNP6 rechtsaf over het pad met de naam 'Baan Alphen - Weelde' door het bomenlaantje tot we op de kruising met 't Voske staan. Hier steken we recht over en wandelen langs het bedrijfspand over de zandweg met ook hier de naam 'Baan Alphen - Weelde' tot we bij KNP61 komen. Hier gaat de route rechtsaf over de Schapendrift in de richting van KNP56 en bereiken het kleine buurtschap Heikant. Voorbij boerderij en kinderopvang Kukelekoek gaat onze wandeling na Heikant 3 linksaf over het onverharde karrespoor langs de bedrijfshallen. Dit karrespoor (Klappestraat) verloopt met een ruime bocht naar links door het open gebied om dan in het buurtschap Keizershoek naar links uit te komen op de T-splitsing aan Veldbraak. Rechtsaf wandelen we over Nijhoven voorbij aan de Buyckxe Kuil, gegraven in 1650 om er het vee te laten drinken en om er vis te kweken. Tevens deed het dienst als brandkuil voor bluswater. Het meertje dankt de naam aan een familie Buyckx, die vroeger de eigenaar was van het stuk land waarop het meertje ligt. Zo bereiken we de rotonde van de N260, waar we rechtsaf even verderop aan de Sint Salvatorkapel (5) komen met in de kapeltuin een Lourdesgrot en 14 kruiswegstaties, gevolgd door de staties van de 15 Geheimen van de Rozenkrans, de 7 Smarten van Maria en gecombineerd met een Calvarieberg.

5 Op de hoek met de Visweg steken we bij KNP89 over en wandelen de Kapelstraat in. We zijn terug in de bewoonde wereld en al snel is aan de markering op straat en op het trottoir te zien dat hier de Belgische en Nederlandse landgrenzen voor onduidelijkheid zorgen met hun enclaves (6)! Aan het einde van de Kapelstraat komen we in het drukke centrum op de Singel, maar zijn nog steeds op Belgisch grondgebied. Naar rechts gaat onze route en komen aan de St. Remigiuskerk (7) We zijn nu in het bruisend hart van Baarle waar de Singel, Nieuwstraat en St. Annaplein bij elkaar komen en de Gemeenten Baarle-Hertog en Baarle-Nassau ondanks hun scheidslijn naadloos in elkaar opgaan en de ideale plek is voor de plaatselijke horeca. Op de hoek van de St. Annaplein en de Singel komen we langs het infopaneel van de Liberation Route Marker 138, die vertelt over de bevrijding van Baarle-Nassau door de Poolse bevrijders in oktober 1944. Voor het laatste traject gaat onze route hier met de bocht naar links en we passeren de opmerkelijke sculptuur: 'Baarle in balans. Naar rechts komen we in de Nieuwstraat, waar voorbij KNP54 de rondwandeling op de parkeerplaats aan de St. Janstraat eindigt.

Omgevingsinformatie

1 - Zendstation MN7

Deze veertig meter lange centrale antennemast is een reconstructie van het draadloze militaire zend- en ontvangststation MN7. Vanaf maart 1915 in WO1 is de installatie door het Belgische leger opgebouwd. Men slaagden erin de plannen meer dan een half jaar geheim te houden! Voor de aarding werd met de spade een put uitgegraven van drie en een halve meter diep en met een omtrek van 27 meter. De aarding bestond uit zinken platen. Die maakten een hels lawaai bij het vervoer, wat Nederlandse douaniers niet stoorde. Zij namen net hun middagpauze. Een grote partij steenkool werd per trein aangevoerd. De kolen werden niet naar de geadresseerde op het vervoersdocument gebracht, maar naar het zendstation. Omdat de kar niet goed afsloot, was op de weg een breed spoor van steenkoolgruis zichtbaar. Het viel niemand op. Veertig scheepsmasten van achttien meter lang kwamen vanuit Zaandam naar het treinstation van Baarle-Nassau. Een lokale ambachtsman vervoerde de palen per twee of drie met een handkar naar het zendstation. Na de oprichting van de

antennemast werd de zendinstallatie constant bewaakt om Duitse sabotagepogingen te voorkomen. In het begin gebeurde de bewaking door bloedhonden. 's Nachts werd de omgeving met zoeklichten bespied.

2 - Het Bels Lijntje

In 1866 legt de Chemins de Fer du Nord de la Belgique, geëxploiteerd door de Belgische maatschappij 'Grand Central Belge', een spoorlijn aan tussen Turnhout en Tilburg om steenkool naar de Nederlandse fabrieken te vervoeren, maar ook passagiers. Voor de aanleg van het spoor zijn 390 percelen van 186 grondeigenaren onteigend. Op het traject worden 27 wachtposten gebouwd en vijf stations: Weelde-Merksplas, Baarle-grens, Baarle-dorp, Alphen en Riel. In 1898 wordt het Nederlandse deel eigendom van de Nederlandse Staatsspoorwegen. Op hoogtijdagen vervoeren de stoomtreinen tonnen aan goederen en 20.000 reizigers per jaar. Begin jaren dertig liep het aantal reizigers en het goederentransport drastisch terug door de opkomst van het vrachtverkeer en busvervoer. Het reizigersvervoer stopt in 1934. Na de opheffing van het goederenvervoer in 1973 exploiteert de Stichting Stoomtrein Tilburg-Turnhout nog tot 1982 de toeristische 'Baol Boemel' met hun stoomtrein 3737 op het traject tussen Tilburg-West en Baarle-Nassau. Na het faillissement van de stichting in 1984 worden in België de rails in 1986 weggehaald en volgt Nederland een jaar later. Nu is het tracé sinds 1990 een toeristisch wandel- en fietspad, waar op diverse plekken Andreaskruizen en zes wachtershuisjes nog herinneren aan dit spoorwegverleden.

3 - Grafheuvel

Het infopaneel geeft aan, dat deze ringwalgrafheuvel van Alphen, samen met die van Hoogeloon, de grootste van Nederland is. Hij dateert uit ca 1600 voor Christus. In de vroege bronstijd ontstonden verschillende soorten begraafplekken (grafheuvels en hunnebedden) voor overledenen, meestal belangrijke personen. Vaak werden er meerdere personen in begraven, met een hoofdgraf een aantal bijgraven. Op een luchtfoto vond de Alphense pastoor W. Binck in de strenge winter van 1961/1962 de exacte plek van deze ringwalgrafheuvel. Het terrein was toen helemaal vlak en begroeid met bomen. In die wintermaanden heeft er archeologisch onderzoek plaatsgevonden door de Rijksdienst van Oudheidkundig Bodemonderzoek. In het hoofdgraf zijn crematieresten van een volwassen man en restanten van een bronzen randbijl gevonden. In diezelfde strenge winter is de grafheuvel gerestaureerd.

4 - Sint Christoffel Kapel van Boshoven

De kapel aan de Alphenseweg is toegewijd aan Sint Christoffel, de beschermheilige van de reiziger, en is op 9 september 2000 ingewijd door bisschop Muskens van Breda. Zijn wapen is aangebracht in de topgevel van de kapel, die onder architectuur van Frans Oomen is gebouwd. In het verleden is op deze weg nog weleens een ongeluk gebeurd. Bijzonder is dat dit alles op vrijwillige basis en schenkingen is gebeurd naar aanleiding van een enquête onder de buurtbewoners. De grond werd voor een periode van 40 jaar beschikbaar gesteld door Staatsbosheer. Het beeld van Christoffel is gemaakt door Janus van Hal. Vanaf 2002 wordt jaarlijks op de derde zondag in mei een voertuigzegening georganiseerd door de stichting, die zonder enige financiële bijdrage maar wel beroep doet op de lokale gemeenschapszin zorg draagt voor de kapel. Bij de kapel van Boshoven is een lindeparkje, waar 20 verschillende lindebomen zijn aangeplant.

5 - Sint Salvatorkapel

Opravingen hebben aangetoond dat hier in de 12e eeuw een houten kapel moet hebben gestaan, die later in baksteen is herbouwd. In het oudste register van het Bisdom Luik uit 1400 wordt onder Baerle de Salvatorkapel al vernoemd. Rond het jaar 1582 is deze kapel door brand verwoest en in 1606 weer is herbouwd. Na de 80-jarige oorlog bij de Vrede van Munster in 1648 worden de kerken

van de Katholieken gesloten en de eisen de Protestanten de eigendommen op. De St. Remigiuserkerk in Baarle-Hertog is hiervoor veilig, omdat zij op Spaans grondgebied ligt, maar de St. Salvatorkapel in Baarle-Nassau wordt gesloten en het interieur vernield. Maar de Protestantse Gemeente kan het onderhoud niet bekostigen en de kapel raakt in verval. Ook na de Franse Revolutie als Koning Lodewijk Napoleon de Nederlanden regeert, weigeren de Protestanten de St. Salvatorkapel terug te geven aan Katholieken. In 1807 wordt het zwaar vervallen kerkschip afgebroken en het priesterkoor verbouwd tot consistoriekamer met een stalling voor een rijtuig en opslagmogelijkheid. Tijdens de Belgische Opstand van 1830-1839 is de kapel gesloten en in WOI (1914-1918) worden er militairen ondergebracht. In 1928 laat de Parochie van Baarle-Nassau de kapel aankopen en wordt op de fundamenten de oude kapel een nieuwe St. Salvatorkapel gebouwd, die in 1930 wordt ingewijd. Een jaar later worden in de kapeltuin 14 kruiswegstaties geplaatst, gevolgd door de staties van de 15 Geheimen van de Rozenkrans, de 7 Smarten van Maria en een Lourdesgrot. In 1934 wordt dit alles gecompleteerd met een Calvarieberg en in 1999 is het geheel grondig gerenoveerd.

6 - De Baarlese Enclaven

Het dorp Baarle heeft een opvallende staatkundige status. Het bestaat uit de Nederlandse Gemeente Baarle-Nassau en de Belgische Gemeente Baarle-Hertog. In dit gebied is er sprake van een enclavesituatie met stukken land, die helemaal omringd zijn door het grondgebied van een andere staat. De oorsprong van die wonderlijke nationale versnippering gaat terug tot in de 13e eeuw als de Hertog van Brabant een deel van de hoeven in de gemeente in leen geeft aan de Heer van Breda. Dat dit zo versnipperd is, komt omdat de Hertog van Brabant de vruchtbare stukken voor zichzelf behoudt. Als het Huis Nassau de Baronie van Breda in bezit krijgt, heten die landerijen van de Hertog: Baarle-Hertog, die van de Baronie van Breda: Baarle-Nassau. Na de 80-jarige Oorlog krijgt de Spaanse Koning, als rechtsopvolger van de Hertogen van Brabant, Baarle-Hertog toegewezen, terwijl Baarle-Nassau toekomt aan de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden, waar de Prins van Oranje, rechtsopvolger van het Huis Nassau, stadhouder is. Die situatie is sindsdien tot nu in grote lijnen onveranderd gebleven. Zo bestaat het Belgische Baarle-Hertog uit 22 enclaves, die omgeven zijn door Nederlands grondgebied en heeft het Nederlandse Baarle-Nassau op haar beurt 8 Belgische enclaves. De landsgrenzen lopen in Baarle kris kras door wegen, huizen en tuinen en die enclavegrenzen worden in de bebouwde kom zichtbaar gemaakt met speciale stoeptegels in het wegdek. Ook wordt de nationale driekleur op de huisnummerbordjes weergegeven. Zo kun je zien of de woning in België of Nederland ligt.

7 - R.K. Sint Remigiuserkerk

Deze kerk staat in de Belgische enclave staat en behoort zo tot de Gemeente Baarle-Hertog. Tot 1860 fungeert deze kerk ook voor de inwoners van Baarle-Nassau. In 1860 ontstaat er ruzie over de salariering van de pastoor, die tot dan toe beurtelings wordt benoemd door het Aartsbisdom Mechelen-Brussel, omdat de kerk tot het Bisdom Antwerpen behoort, en door het Bisdom Breda. De inwoners van Baarle-Nassau stichten een eigen parochie en een eigen kerk, de Onze Lieve Vrouw van Bijstandkerk aan de Nieuwstraat. De oorspronkelijke kerk met als patroonheilige Sint Remigius, Bisschop uit Reims uit de vijfde en zesde eeuw, is gesticht door Hilsondis, Gravin van Strijen (plusminus 944-994), die als abdis van Thorn ook grote delen van het huidige West-Brabant beheert. De huidige kerk stamt uit 1640 en is een kenmerkend voorbeeld van de Kempense Gotiek. De ruim 46 meter hoge toren, die na verwoesting in 1944 in 1951 weer is opgebouwd, is uitgerust met een karakteristieke uivormige bol en versierd met kalkzandstenen. De 19 stijlvolle gebrandschilderde ramen van de kerk zijn tussen 1959 en 1970 vervaardigd door de Antwerpse tekenaar en glazenier Jos Hendrickx (1906 - 1971). In het interieur van de kerk zien we een aantal eeuwenoude beelden en in de doopkapel een schilderij van de Vlaamse kunstenaar Waterschoot, alsmede een kerstgroep van de Nederlander Petrus Cuijpers. De preekstoel is van eikenhout, voorstellende de prediking van de heilige Franciscus van Assisi en de goddelijke deugden. Het orgel is van 1954, gebouwd door de firma Pels uit Lier, het beeldhouwwerk van Jac de Bresser. Buiten de kerk staan de oorlogsmonumenten voor de omgekomen burgers in Baarle en een oorlogsmonument voor de Polen.

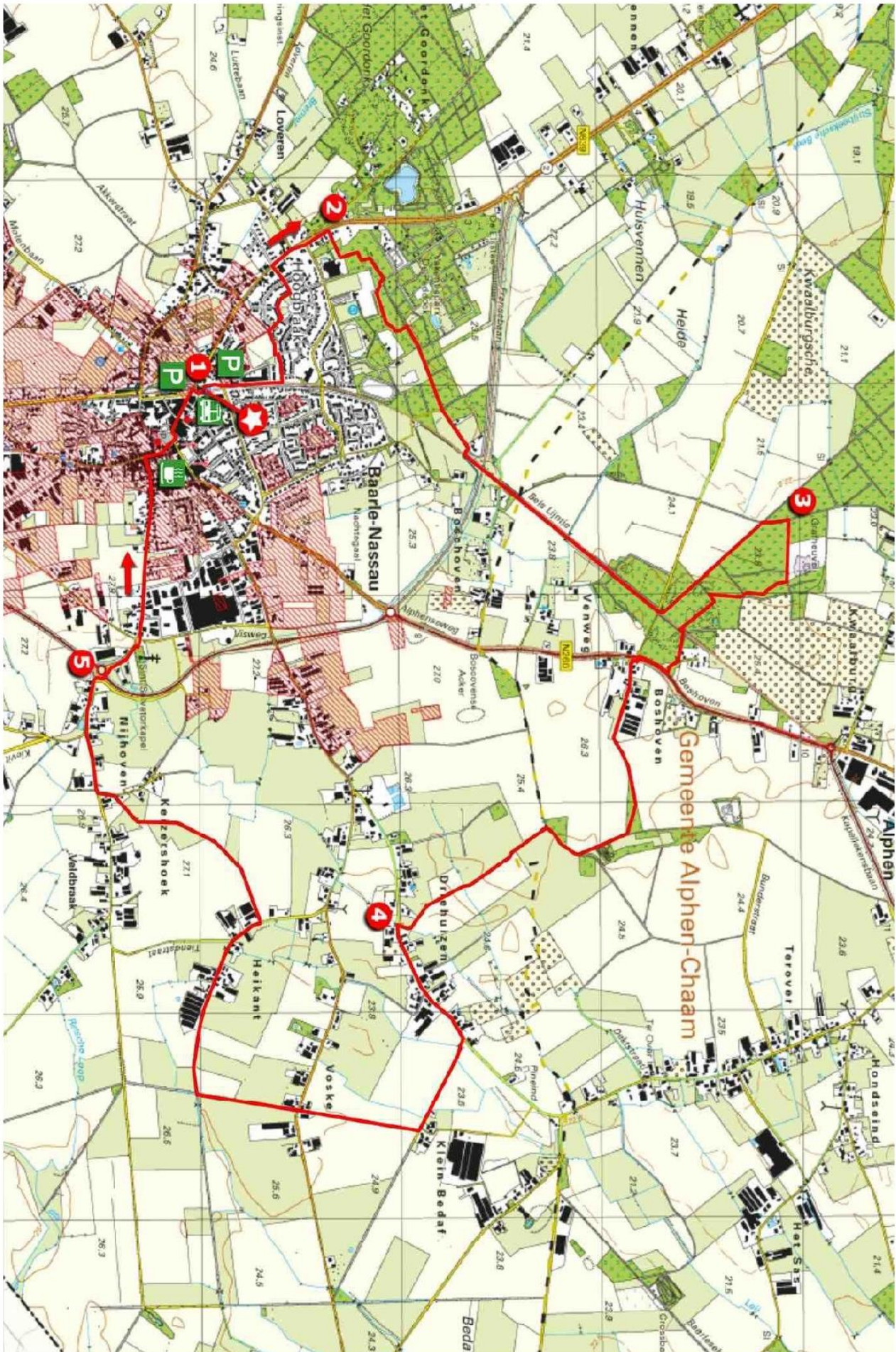
8 - Bevrijding Baarle-Nassau oktober 1944

Het is de 1e Poolse Pantserdivisie onder leiding van Generaal Stanislaw Maczek met hun infanterie, deel uitmakend van het Eerste Canadese leger, die vanuit Merksplas op 30 september 1944 optrekken richting Brabant. Ze ondervinden zware tegenstand bij het doorstoten via Zondereigen. Het is in deze omgeving dat begin oktober 1944 een groot aantal Duitse soldaten van de 719 Infanteriedivisie en 346 Infanteriedivisie met tanks, een aantal Nederlandse SS-ers en het 2e bataljon van het 6e Fallschirmjäger Regiment onder leiding van Hauptmann Mager zich hebben verschanst in de boerderijen. De Polen moeten in hun langzame maar gestadige opmars over een breed front letterlijk om elke meter vechten. Bij deze gevechtshandelingen sneuvelen op 1 en 2 oktober 1944 een groot aantal Polen. In de vroege ochtend van 3 oktober 1944 overschrijden dan de Poolse troepen bij Baarle Nassau de Belgisch-Nederlandse grens en zijn de eerste Geallieerden in het West-Brabant. Op 4 oktober wordt Baarle-Nassau bevrijd, maar dan stagneert de opmars in noordwestelijke richting en zal het nog tot 29 oktober 1944 duren voordat de Duitse troepen helemaal uit dit gebied verdreven zijn en de Eerste Poolse Pantserdivisie onder leiding van Generaal Stanislaw Maczek Breda inneemt.

Op pad tussen Baarle - Nassau en Alphen, 15 km

Aangemaakt voor: Charles Aerssens

Copyright Topografische Dienst Kadaster, Emmen